

Examen VMBO-GL en TL
2026

tijdvak 1
dinsdag 19 mei
9.00 uur - 11.00 uur

maatschappijkunde CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage

Dit examen bestaat uit 41 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 60 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Politiek en beleid

tekst 1

Nieuw kabinet kijkt naar FvD voor meerderheid in Eerste Kamer

De nieuwe coalitie van PVV, VVD, NSC en BBB heeft geen meerderheid in de Eerste Kamer en moet daarvoor aankloppen bij oppositiepartijen. Voor rechtse plannen is de steun van minstens vier kleine partijen nodig, waaronder Forum voor Democratie, JA21 en de SGP.

PVV, VVD en BBB hebben 30 zetels in de Eerste Kamer. NSC is niet vertegenwoordigd in de senaat.

bron: nos.nl van 30 mei 2024

Lees tekst 1.

- 1p 1 Hoeveel zetels komen de coalitiepartijen tekort voor een meerderheid in de Eerste Kamer?
- A 4
 - B 8
 - C 45
 - D 46

Zie tekst 1.

- 1p 2 In het parlement zitten oppositiepartijen. Waarin kunnen oppositiepartijen nog meer zitten?
- A in de Gedeputeerde Staten en de gemeenteraad
 - B in de gemeenteraad en de Provinciale Staten
 - C in de Provinciale Staten en het college van B en W
 - D in het college van B en W en de Gedeputeerde Staten

- 2p **3** Hieronder staan vier uitspraken over gemeenteraadsleden en wethouders.
- 1 Zij stemmen over gemeentelijk beleid.
 - 2 Zij worden volksvertegenwoordigers genoemd.
 - 3 Zij zijn verantwoordelijk voor het gemeentelijk beleid.
 - 4 Zij zitten in het dagelijks bestuur van de gemeente.
- Geef van elke uitspraak aan of die over gemeenteraadsleden of wethouders gaat.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met gemeenteraadsleden of wethouders.

1 = ...

2 = ...

3 = ...

4 = ...

- 2p **4** Hieronder staan vier standpunten van verschillende politieke partijen en vier begrippen.

standpunten	begrippen
a Ouders en artsen hebben behoefte aan verruiming van de mogelijkheid van euthanasie bij ernstig zieke kinderen.	1 populistisch
b Wij willen een overheid die er voor haar burgers is, niet alleen voor hen die behoren tot de elite.	2 liberaal
c Minder regels, belastingen en verplichtingen voor ondernemers.	3 nationalistisch
d Geen voorrang voor statushouders bij de toewijzing van sociale huurwoningen, maar voorrang voor Nederlanders.	4 progressief

bron: websites van verschillende politieke partijen, geraadpleegd januari 2025

→ Welk begrip hoort bij welk standpunt? Let op: elk begrip mag maar één keer worden gebruikt.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met het juiste cijfer.

a = ...

b = ...

c = ...

d = ...

tekst 2

Debat over verzamelen van inlichtingen door de politie

Het Team Openbare Orde Inlichtingen van de politie zou onwettig informatie verzamelen over burgers. De Tweede Kamer debatteert hierover op woensdag 24 januari. Aanleiding is een mediabericht van mei 2023.

Het debat is op 16 mei 2023 aangevraagd door Kamerlid Stephan van Baarle (DENK). Aanleiding vormde het bericht 'Inlichtingendienst van politie bespioneert illegaal onschuldige burgers' van RTL Nieuws. Hierin staat dat de politie op een onwettige manier informatie verzamelt over onschuldige Nederlanders. Dit gebeurt al vele jaren en op grote schaal door een inlichtingendienst van de politie, die door geen enkele instantie wordt gecontroleerd, aldus de onderzoeksredactie van RTL Nieuws. Demissionair minister Dilan Yeşilgöz-Zegerius (Justitie en Veiligheid) komt voor het debat naar de Kamer.

bron: tweedekamer.nl van 23 januari 2024

Lees tekst 2.

- 1p **5** Welke taak van het parlement heeft Kamerlid Stephan van Baarle vervuld?
- A** de controlerende taak
 - B** de rechtsprekende taak
 - C** de uitvoerende taak
 - D** de wetgevende taak

Zie tekst 2.

- 2p **6** Media vervullen verschillende functies die van belang zijn voor een democratie.
- Leg uit dat RTL Nieuws zowel de waakhondfunctie als de agendafunctie heeft vervuld.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

RTL Nieuws heeft de waakhondfunctie vervuld, want uit tekst 2 blijkt ...

RTL Nieuws heeft de agendafunctie vervuld, want uit tekst 2 blijkt ...

tekst 3

Recht op reparatie

De richtlijnen voor het recht op reparatie zijn definitief goedgekeurd door de ministers van de EU-landen die over het beleidsterrein gaan.

Onder de *right to repair*-richtlijnen moeten fabrikanten Europese burgers verder ondersteunen in het aanvragen en uitvoeren van reparaties aan producten. Zo moeten fabrikanten ook na de wettelijke garantieperiode 'tegen een redelijke prijs en binnen een redelijke termijn' reparatieservices en reserveonderdelen aanbieden. De richtlijnen hebben betrekking op onder meer smartphones, wasmachines en stofzuigers.

bron: tweakers.net van 30 mei 2024

Lees tekst 3.

- 1p 7 Welke Europese instantie heeft in tekst 3 de richtlijnen voor het recht op reparatie definitief goedgekeurd?
- A de Europese Commissie
 - B de Raad van de Europese Unie
 - C het Europees Parlement

Zie tekst 3.

- 1p 8 Onder welk beleidsterrein vallen de richtlijnen uit tekst 3?
- A bescherming van de rechten van de consumenten
 - B buitenlands beleid
 - C Europees burgerschap

- 2p 9 Hieronder staan zes uitgangspunten van verschillende politieke stromingen.
- 1 ruimte voor de vrije markt
 - 2 grote rol van de overheid
 - 3 gespreide verantwoordelijkheid
 - 4 volledig zelfbestuur
 - 5 eigen verantwoordelijkheid
 - 6 rentmeesterschap
- Welke twee uitgangspunten horen bij de christendemocratische stroming? Kies **twee** nummers uit het rijtje.

Eindhovenense politici verdeeld over monarchie

Eindhoven maakt zich op voor Koningsdag. Een goed moment om te vragen hoe lokale politici kijken naar de monarchie. Uit een rondvraag onder Eindhovenense fractievoorzitters blijken de ideeën daarover uiteen te lopen.

Dré Rennenberg van Ouderen Appèl:

“Het Koninklijk Huis doet volgens mij op een democratische wijze hun werk en laat het landsbelang voorop staan tegenover het eigenbelang. Ik zie Koningsdag dan ook als een feestdag die aangeeft dat het Koningshuis bij ons hoort, het is een goede traditie.”

Rudy Reker van de LPF:

“Uit betrouwbare verhalen weet ik dat een monarch in het buitenland meer aandacht krijgt dan een president. Handelsreizen waar de koning bij aanwezig is, scoren voor de ondernemers die meereizen altijd beter dan wanneer een minister of president alléén het hoogste orgaan is.”

Virginia Jonkers van de PvdD:

“De koning en de andere leden van het Koningshuis zouden net als andere Nederlandse burgers belasting moeten betalen.”

Eva de Bruijn van GroenLinks:

“Wij vinden het niet meer van deze tijd dat iemand enkel omwille van diens familie, staatshoofd wordt.”

bron: studio040.nl van 26 april 2024

Lees tekst 4.

- 2p **10** Hieronder staan vier beweringen over de uitspraken van de fractievoorzitters uit tekst 4.
- 1 De uitspraak van Dré Rennenberg gaat over de onschendbaarheid van de koning.
 - 2 De uitspraak van Rudy Reker gaat over de vertegenwoordigende rol van de koning.
 - 3 De uitspraak van Virginia Jonkers gaat over het Geheim van Noordeinde.
 - 4 De uitspraak van Eva de Bruijn gaat over erfopvolging.
- Geef van elke bewering aan of die juist of onjuist is.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met juist of onjuist.*
- 1 = ...
- 2 = ...
- 3 = ...
- 4 = ...

- 1p **11** Welke uitspraak over de verzorgingsstaat is juist?
- A** In een verzorgingsstaat is de overheid enkel verantwoordelijk voor de infrastructuur, zoals wegen en bruggen.
 - B** In een verzorgingsstaat is de overheid verantwoordelijk voor het bieden van sociale zekerheid, onderwijs en gezondheidszorg.
 - C** In een verzorgingsstaat moeten burgers volledig zelf voor hun inkomen en pensioen zorgen.
 - D** In een verzorgingsstaat worden belastingen alleen gebruikt voor het garanderen van de openbare orde en veiligheid.

tekst 5

Wetsvoorstel moet schoolverzuim terugdringen

Scholen moeten meer doen om langdurige schooluitval te voorkomen. Betere registratie van afwezigheid moet hierbij helpen. Dat staat in het wetsvoorstel 'Terugdringen Schoolverzuim' dat door staatssecretaris Mariëlle Paul van Onderwijs naar de Tweede Kamer is gestuurd.

Het wetsvoorstel moet ervoor zorgen dat scholen een betere en preventieve aanpak ontwikkelen als het gaat om schoolverzuim. Hierbij hoort een goede registratie en monitoring van de aan- en afwezigheid van kinderen en jongeren tot 18 jaar die nog onder de leerplicht vallen.

bron: nji.nl van 2 december 2024

Lees tekst 5.

- 1p 12 Welke taak van het kabinet heeft staatssecretaris Mariëlle Paul vervuld in tekst 5?
- A controleren van overheidsbeleid
 - B uitvoeren van overheidsbeleid
 - C voorbereiden van overheidsbeleid
- 1p 13 Welke uitspraak over beleidsambtenaren is juist?
- A Beleidsambtenaren mogen stemmen over nieuwe wetten.
 - B Beleidsambtenaren spelen een grote rol in het voorbereiden van wetsvoorstellen.
 - C Beleidsambtenaren vertegenwoordigen de burgers van Nederland.
 - D Beleidsambtenaren zijn verantwoordelijk voor het uitgevoerde beleid.

tekst 6

Dochter president Kameroen deelt 'illegale' foto waarin ze zoent met vrouw

In Kameroen is ophef ontstaan nadat de dochter van president Biya een foto op sociale media had geplaatst waarin ze een vrouw zoent. In het Afrikaanse land zijn relaties tussen mensen van hetzelfde geslacht verboden.

De 26-jarige Brenda Biya zoent op de foto met het Braziliaanse model Layyons Valença. In een Instagram-bericht schrijft ze onder de foto: "Ik ben helemaal weg van jou en ik wil dat de wereld het weet." Ook deelt ze een artikel van de Franse krant Le Monde waarin staat dat ze uit de kast is gekomen.

Personen die in Kameroen homoseksuele handelingen uitvoeren of een relatie hebben met iemand van hetzelfde geslacht, riskeren een gevangenisstraf van maximaal vijf jaar. President Biya heeft nog niet officieel gereageerd.

Veel grote landelijke media berichten niet over de foto omdat omroepen sancties opgelegd krijgen voor het delen van afbeeldingen van homoseksualiteit.

De 91-jarige Biya werd in 1982 president van Kameroen en is een van de langst regerende leiders van Afrika.

bron: nos.nl van 4 juli 2024

Lees tekst 6.

- 2p **14** Uit tekst 6 blijkt dat bepaalde grondrechten die gelden in de Nederlandse parlementaire democratie niet gelden in Kameroen.
→ Welke twee grondrechten gelden volgens tekst 6 niet in Kameroen?

Criminaliteit en rechtsstaat

Zie tekst 6.

- 1p **15** Leg met behulp van tekst 6 uit dat criminaliteit een relatief begrip is.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Criminaliteit is een relatief begrip, want uit tekst 6 blijkt ...

Dader en slachtoffer roofoverval zien elkaar in de rechtbank

(1) De nachtelijke rooftocht van de 19-jarige vrouw op een scooter heeft nog steeds flinke impact op haar slachtoffers. In de vroege ochtend van 15 juni van 2023 pleegt de vrouw, met een medeverdachte, maar liefst drie overvallen in Bussum en Hilversum.

(2) De eerste overval vindt plaats in Bussum. De vrouwen op de scooter stappen af bij het slachtoffer. De twee overvallers gaan voor en achter de jonge vrouw staan, de voorste haalt het wapen tevoorschijn en richt het op het slachtoffer. Ze dwingen haar tot het geven van haar mobiele telefoon.

(3) Dan rijdt het duo door naar Hilversum om opnieuw twee jonge vrouwen te overvallen. De overvallers maken tijdens hun tocht onder andere mobiele telefoons, tassen en identiteitskaarten buit.

(4) De slachtoffers voelen nog steeds de gevolgen van de overval op hun dagelijkse leven. Een van de slachtoffers zit in de zaal en besluit toch gebruik te maken van het "Ze hebben geen idee wat ze mij en de andere slachtoffers hebben aangedaan. Het is echt niet niks." Vooral het gemak waarmee het verdachte duo besloot de overvallen te plegen, verbaast het slachtoffer.

(5) De advocaat van een ander slachtoffer leest een tekst voor, afkomstig van de moeder van het slachtoffer. Hieruit blijkt dat de impact van de overval langzaam maar zeker duidelijk werd bij haar dochter. "Wat blijft zijn de paniekaanvallen bij de sociale gelegenheden, misselijkheid en blokkeren terwijl je wilt meedoen."

(6) De verdachte heeft een erg zware en traumatische jeugd gehad, die uitvoerig wordt besproken in de rechtszaal. Deskundigen adviseren onder andere een PIJ-maatregel vanwege de gedragsstoornissen die hun oorzaak vinden in de jeugd van de verdachte. Door deze stoornissen wordt ze ook minder toerekeningsvatbaar geacht.

(7) De reclassering sluit zich aan bij dit advies, maar adviseert ook het jeugdstrafrecht toe te passen.

(8) De officier van justitie acht alle verdenkingen bewezen en gaat mee in het advies voor jeugdstrafrecht. Daarom eist de officier vijf maanden jeugddetentie met jeugd-tbs. De rechtbank doet over twee weken uitspraak.

bron: nhnieuws.nl van 26 maart 2024

Lees tekst 7.

- 1p 16 Welk recht van slachtoffers moet worden ingevuld op de puntjes in de vierde alinea van tekst 7?

Zie tekst 7.

- 2p 17 Criminaliteit kan materiële en immateriële gevolgen hebben.
→ Noem een materieel en een immaterieel gevolg van de delicten uit tekst 7 waarvoor de vrouw terechtstaat.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
materieel gevolg: ...
immaterieel gevolg: ...

Zie tekst 7.

- 1p 18 In tekst 7 is een taak van de reclassering te herkennen.
Wat is een **andere** taak van de reclassering?
- A leiding geven aan het opsporingsonderzoek
 - B opleggen van een strafbeschikking
 - C opstellen van een proces-verbaal
 - D ten uitvoer leggen van werkstraffen

Zie tekst 7.

- 1p 19 Over welk onderdeel van de rechtszitting gaat de laatste alinea van tekst 7?
- A de tenlastelegging
 - B het laatste woord
 - C het pleidooi
 - D het requisitoir

Zie tekst 7.

- 1p 20 Voor welke rechter of rechters staat de verdachte?
- A de kantonrechter
 - B de politierechter
 - C de rechters van de meervoudige kamer

Zie tekst 7.

- 1p 21 Hieronder staan twee uitspraken over de PIJ-maatregel.
- 1 Een PIJ-maatregel kan worden omgezet in tbs.
 - 2 Het doel van een PIJ-maatregel is het voorkomen van recidive.
- Geef van elke uitspraak aan of die juist of onjuist is.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul aan met juist of onjuist.*
- 1 = ...
2 = ...

tekst 8

Telefoon en fietsen

We weten dat het gevaarlijk is om tijdens het fietsen je telefoon te gebruiken. Sinds 2019 is er daarom een verbod op het vasthouden van je telefoon op de fiets en kun je een boete krijgen. Toch gebruiken nog steeds veel jongeren hun telefoon tijdens het fietsen.

Uit gesprekken met scholieren komt naar voren dat jongeren niet bang zijn om een boete te krijgen voor telefoongebruik op de fiets. Door de lage pakkans is een boete voor deze groep jongeren niet reden genoeg om hun telefoon niet meer te gebruiken tijdens het fietsen. “Ik word toch niet gepakt”, zeggen scholieren. “Ze controleren nooit.”

bron: regiobodeonline.nl van 9 januari 2024

Lees tekst 8.

- 1p 22 Beleidsmaatregelen kunnen worden beoordeeld op effectiviteit en wenselijkheid.

De maatregel in tekst 8 is niet effectief.

→ Waarom is de maatregel niet effectief?

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

De maatregel is niet effectief, want in tekst 8 staat dat ...

Zie tekst 8.

- 1p 23 Er zijn verschillende theorieën die crimineel gedrag proberen te verklaren. Welke theorie is te herkennen in de uitspraken van de scholieren?

- A de anomietheorie
- B de bindingstheorie
- C de etikettentheorie
- D de rationele-keuze-theorie

Zie tekst 8.

- 1p 24 In welke wet staat het verbod uit tekst 8?

- A de Opiumwet
- B de Wegenverkeerswet
- C het Wetboek van Strafrecht

tekst 9

Bizar dat we minder geweld tegen agenten als goed nieuws bestempelen. Agenten, boa's maar ook winkelpersoneel hebben té vaak te maken met hufters die hen aanvallen. Blijkbaar lukt het niet om normaal te doen. Dus ja, dan zwaarder straffen: taakstrafverbod!

bron: x.com/ingridmichon van 15 april 2024

Lees tekst 9.

- 1p **25** Ingrid Michon is Tweede Kamerlid. In het bericht noemt ze een oplossing voor het geweld tegen agenten.

→ Past de oplossing van Ingrid Michon bij de visie van de liberale stroming of bij de visie van de sociaaldemocratische stroming ten aanzien van de bestrijding van criminaliteit? Leg je antwoord uit.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

De oplossing past bij de ... (vul in: liberale stroming **of** sociaaldemocratische stroming), want ...

- 2p **26** Slachtofferenquêtes zijn een manier om de omvang van criminaliteit te meten. Deze manier van meten heeft voordelen en nadelen.

→ Noem een voordeel en een nadeel van deze manier van meten.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

voordeel: ...

nadeel: ...

tekst 10

Burgemeester zint op extra maatregelen naar aanleiding van schietpartijen

Burgemeester Van den Tillaar wil meer grip krijgen op wapenbezit in de stad. Dit naar aanleiding van de schietpartijen die afgelopen zaterdag en gisteren plaatsvonden in de gemeente Vlissingen. Bij dit laatste incident viel een dode, het onderzoek naar dit geweldsincident is nog volop bezig.

“Zeer ernstig, schokkend” aldus Van den Tillaar. “Ik overweeg een veiligheidsrisicogebied te gaan aanwijzen waarbij men preventief gefouilleerd kan worden. Dat betekent dat ik op die manier meer grip kan krijgen op wapenbezit in de stad. Dat is een vergaande maatregel want het tast ook de vrijheid en privacy van mensen aan. Maar ik denk dat we op dat punt gekomen zijn. Ik laat op dit moment uitzoeken wat de consequenties zijn, welk gebied het zou moeten zijn en op welke termijn. Daarover heb ik overleg met Maar ik heb echt serieus in mijn hoofd om deze maatregel in te gaan zetten de komende periode om daarmee de rust en veiligheid terug te brengen in Vlissingen.”

bron: 112vlissingen-souburg.nl van 6 september 2024

Lees tekst 10.

- 1p 27 Welke andere leden van de driehoek moeten op de puntjes in tekst 10 worden ingevuld?
- A de officier van justitie en de rechter
 - B de politie en de officier van justitie
 - C de rechter en de Reclassering
 - D de Reclassering en de politie

Zie tekst 10.

- 2p 28 In de rechtsstaat heeft de overheid twee taken die met elkaar kunnen botsen. Dit noemen we ook wel het dilemma van de rechtsstaat.
→ Leg uit welk dilemma van de rechtsstaat in tekst 10 te herkennen is.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
In tekst 10 is het dilemma tussen ... en ... te herkennen, want uit tekst 10 blijkt ...

tekst 11

Geen straf voor doodslag

De rechtbank Noord-Holland heeft een 53-jarige man ontslagen van rechtsvervolging en legt hem dus geen straf op voor de doodslag op een man. De doodslag vond plaats in een vechtpartij in Den Helder, waarbij het slachtoffer door een nekklem is overleden. De rechtbank acht doodslag bewezen, maar ontslaat de verdachte van rechtsvervolging omdat hij uit zelfverdediging handelde.

bron: rechtspraak.nl van 2 april 2024

Lees tekst 11.

- 1p 29 Waarom heeft de 53-jarige man uit tekst 11 geen straf van de rechtbank gekregen?
Omdat er volgens de rechtbank sprake is van
- A eigenrichting.
 - B noodweer.
 - C normervaging.
 - D overmacht.

tekst 12

... is het geheel van rechterlijke uitspraken en is tevens een rechtsbron, die niet in de wet te vinden is.

bron: hvbjuristen.nl, geraadpleegd 1 november 2024

Lees tekst 12.

- 1p 30 Welk begrip moet op de puntjes in tekst 12 worden ingevuld?
- A Cassatie
 - B Jurisprudentie
 - C Klassenjustitie
 - D Repressie

tekst 13

Veroordeeld

Een 18-jarige man uit Utrecht is vandaag veroordeeld tot een celstraf van 180 dagen, waarvan 45 dagen voorwaardelijk, voor brandstichting, vernieling en een poging tot diefstal.

De man stond de afgelopen twee jaar herhaaldelijk voor de rechter. Nadat hij in juni werd veroordeeld voor mishandeling, bedreiging en een poging tot beroving, stond hij in juli terecht voor twee brandstichtingen, vernieling en bankhelpdeskfraude.

bron: rtvutrecht.nl van 6 augustus 2024

Lees tekst 13.

- 1p 31 Welke conclusie kun je op basis van tekst 13 trekken?

De 18 jarige man

- A heeft alleen overtredingen begaan.
- B is een recidivist.
- C is ontoerekeningsvatbaar.

Zie tekst 13.

- 1p 32 Hoelang moet de 18-jarige man in de cel zitten?

- A 180 dagen, maar als hij zich in de gevangenis goed gedraagt, mag hij er na 45 dagen uit.
- B 135 dagen, maar als hij zich binnen een bepaalde tijd weer schuldig maakt aan soortgelijke misdrijven, moet hij ook nog 45 dagen zitten.
- C 45 dagen, op voorwaarde dat hij na zijn straf niet weer in de fout gaat; dan moet hij alsnog 180 dagen zitten.

- 2p 33 Sancties kunnen worden onderverdeeld in hoofdstraffen, bijkomende straffen en maatregelen.

Hieronder staan vier sancties.

- 1 betalen van een schadevergoeding aan het slachtoffer
- 2 twee weken hechtenis
- 3 het afpakken van winst die een verdachte met zijn misdrijven heeft gemaakt
- 4 een winkelverbod

→ Geef van elke sanctie aan of het een hoofdstraf, een bijkomende straf of een maatregel is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul aan met hoofdstraf, bijkomende straf of maatregel.

- 1 = ...
- 2 = ...
- 3 = ...
- 4 = ...

Analyse maatschappelijk vraagstuk: Verkeersonveiligheid door de fatbike

Bij de beantwoording van de vragen 34 tot en met 41 maak je gebruik van de teksten 1 en 2 in het bronnenboekje.

Inleiding

De fatbike is populair, vooral onder jongeren. De fatbike is een elektrische fiets met dikke banden die normaal rond de 25 kilometer per uur gaat. Het is makkelijk om de fatbike op te voeren en met een opgevoerde fatbike worden snelheden van wel 45 kilometer per uur gehaald, net zoals bij een scooter. Alleen bij een fatbike is er geen leeftijdsgrens, hoef je geen helm op en heb je geen rijbewijs nodig om er op te rijden. De fatbike zorgt voor een toename van overlast en ongelukken op de wegen.

Lees tekst 1.

- 2p **34** Het politieke besluitvormingsproces verloopt in een aantal fasen.
→ Over welke fase van het politieke besluitvormingsproces gaat alinea 6 van tekst 1? Leg je keuze uit.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Alinea 6 gaat over de fase ..., want ...

Zie tekst 1.

- 2p **35** De objectiviteit van informatiebronnen is te beoordelen aan de hand van een aantal criteria. Een voorbeeld van zo'n criterium is het scheiden van feit en mening.
→ Leg uit aan welk ander criterium voor objectiviteit tekst 1 ook voldoet.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Tekst 1 voldoet ook aan het criterium ..., want ...

Zie tekst 1.

- 2p **36** Neurochirurg Maarten Bot pleit in tekst 1 voor het gebruik van een fietshelm.
De mening die iemand over een bepaald onderwerp heeft, hangt onder andere af van het referentiekader van die persoon.
→ Leg uit wat het begrip referentiekader betekent.
→ Leg ook uit wat het verband is tussen het referentiekader van de neurochirurg en zijn mening over het gebruik van een fietshelm.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Referentiekader betekent ...
Het verband tussen het referentiekader van de neurochirurg en zijn mening over een fietshelm is ...

Lees tekst 2.

- 4p 37 Onveiligheid als gevolg van de toename van fatbikes in het verkeer is een maatschappelijk vraagstuk. Een maatschappelijk vraagstuk heeft een aantal kenmerken. Kenmerken zijn bijvoorbeeld dat veel mensen de situatie onwenselijk vinden en dat het vraagstuk aandacht krijgt van de media.

→ Noem twee **andere** kenmerken van een maatschappelijk vraagstuk die te herkennen zijn in tekst 2 en geef aan waarom uit tekst 2 blijkt dat het kenmerk te herkennen is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Kenmerk: ... en dit is te herkennen in tekst 2, want ...

Kenmerk: ... en dit is te herkennen in tekst 2, want ...

Zie tekst 2.

- 2p 38 Veilig Verkeer Nederland wil graag een leeftijdsgrens van 16 jaar voor de fatbike.

Veilig Verkeer Nederland is een belangengroep.

→ Noem twee mogelijkheden die Veilig Verkeer Nederland heeft om invloed uit te oefenen op de besluitvorming rondom de leeftijdsgrens voor fatbikes.

Zie tekst 2.

- 1p 39 Welke invalshoeken zijn te herkennen in alinea 1 van tekst 2?

A de politiek-juridische en de sociaaleconomische invalshoek

B de politiek-juridische en de veranderings- en vergelijkende invalshoek

C de sociaal-culturele en de sociaaleconomische invalshoek

D de sociaal-culturele en de veranderings- en vergelijkende invalshoek

Zie tekst 2.

- 2p 40 Minister Madlener van Infrastructuur en Waterstaat is een campagne begonnen tegen opgevoerde fatbikes en andere elektrische fietsen. De campagne 't kan hard gaan' is gericht op jongeren en hun ouders. Hun wordt via radiospotjes, sociale media en posters verteld welke risico's ze lopen als ze de regels niet volgen.

Media kunnen verschillende functies hebben voor de samenleving en het individu.

→ Leg uit dat de mediacampagne zowel een informerende als een socialiserende functie kan hebben.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

De campagne kan een informerende functie hebben, want ...

De campagne kan een socialiserende functie hebben, want ...

2p 41 In de teksten wordt er gesproken over het invoeren van een leeftijdsgrens en een helmplicht.

→ Welke maatregel vind jij geschikter om het aantal ongelukken of ernstig letsel te verminderen en het verkeer veiliger te maken? Geef een argument voor je mening en gebruik daarvoor een gegeven uit de tekst.

→ Leg ook uit waarom de andere maatregel minder geschikt is volgens jou.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Ik vind een ... (kies uit: leeftijdsgrens **of** helmplicht) geschikter, want in tekst ... staat

De andere maatregel vind ik minder geschikt, omdat ...

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.